

УДК 330.322.1+336.532

С.В. Повна, канд. екон. наук, доцент

Чернігівський державний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

СТАН ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ЯК ДЖЕРЕЛА ООНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглянуто стан внутрішніх та зовнішніх джерел інвестиційних ресурсів України, можливості знаходження додаткових резервів інвестиційних ресурсів. Розглянуто заходи, які необхідні для покращення інвестиційного клімату України. Розроблено рекомендації щодо ширшого використання непрямих методів для стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності.

Ключові слова: інвестиції, прями іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, пріоритети.

Рассмотрено состояние внутренних и внешних источников инвестиционных ресурсов Украины, возможности изыскания дополнительных резервов инвестиционных ресурсов. Рассмотрены мероприятия, которые необходимы для улучшения инвестиционного климата Украины. Разработаны рекомендации относительно более широкого использования косвенных методов стимулирования инвестиционной и инновационной деятельности.

Ключевые слова: инвестиции, прямые иностранные инвестиции, инвестиционный климат, приоритеты.

State of internal and external sources of investment resources in Ukraine, possibilities of finding additional reserves of investment resources have been considered. Measures that are necessary to improve the investment climate in Ukraine have been considered. Recommendations for increasing the use of indirect methods of encouraging investment and innovation have been developed.

Key words: investments, foreign direct investment, the investment climate, priorities.

Постановка проблеми. Розвиток національних економік базується на активному залученні інвестицій, які дають можливість нарощувати обсяги та вдосконалювати структуру виробництва. Неухильне зростання в Україні протягом 2000-2010 рр. ступеня зносу основних засобів з 43,7 % до 74,9 % (при максимальних значеннях у 2010 р. у таких найважливіших сферах, як: переробна промисловість – 66,8 %; виробництво та розподілення електроенергії, газу та води – 60,7 %; діяльність транспорту та зв'язку – 94,4 %; освіта – 62,5 %) становить велику перепону для розвитку країни у майбутньому та було обумовлено тривалою відсутністю реалізації в Україні значних інноваційно-інвестиційних проєктів. Отже, пошук інвестиційних ресурсів та їх успішне вкладання є суттєвою проблемою, яку необхідно вирішити під час оновлення економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам інвестування присвячено багато нормативних актів України. Дослідженням тенденцій формування та вкладання інвестиційних ресурсів, у тому числі міжнародних, та їх впливу на економіки країн займалися такі вітчизняні вчені, як М.П. Бутко, І.А. Бланк, Б.В. Губський, В.Є. Куриляк, Г.С. Мельничук, Є.В. Савельєв, Д.М. Серебрянський, С.І. Соколенко тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак у зв'язку з недостатньою ефективністю державних заходів із стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності подальших досліджень потребує їх переорієнтація на більш ефективні та прийнятні для вітчизняних умов.

Мета статті. Метою цього дослідження є оцінювання стану внутрішніх та зовнішніх джерел інвестиційних ресурсів України, можливостей знаходження їх додаткових резервів; розроблення на основі аналізу нормативних актів рекомендацій щодо поліпшення заходів із стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Для стабільного соціально-економічного розвитку суспільства в довгостроковій перспективі та забезпечення якісного поліпшення стандартів життя суспільства Україна потребує якісно нової моделі економіки, в основі якої – висока продуктивність праці та ефективність виробництв, активні інвестиції у впровадження технологічних новацій [1]. Національна економіка має адаптуватися до вимог конкуренції на регіональних та глобальних ринках, що означає насамперед підвищення рівня наукомісткості економіки завдяки масовому запровадженню інновацій, сприяння створенню нових видів бізнесу, запровадженню найвищих екологічних стандартів виробництва [2].

Натомість у післякризовий період в економіці України формувалася нераціональна структура інвестицій в основний капітал за сферами економіки із надто високою часткою фінансового сектору. Частка інвестицій в основний капітал, вкладених у промисловість, у загальному обсязі інвестицій за 2011 р. зросла до 36,2 % порівняно з 34,2 % у 2010 р. Водночас погіршувалася їх галузева структура, оскільки випереджальними темпами зростала питома вага добувної та інших базових галузей [3].

За методикою Всесвітнього економічного форуму [4] визначено, що інновації стають рушієм розвитку економіки лише під час досягнення економікою третього щаблю (при цьому Україну оцінюють як таку, що переходить з першого щабля на другий). Досвід України також показав, що в умовах деіндустріалізації та на старій технологічній базі масові інновації не можливі. Отже, першочерговим є завдання оновити технологічну базу економіки, для чого потрібні значні інвестиції.

Реалізувати завдання модернізації економіки можна як за рахунок внутрішніх, так і зовнішніх (міжнародних) інвестицій. При цьому національні ресурси, що можна використати для інвестування, мають три джерела: фізичні особи, підприємства, уряд.

Обсяги інвестиційних ресурсів, які можуть надати фізичні особи країни ринку фінансових капіталів всередині і за межами країн, дорівнює обсягу їх заощаджень. Заощадження фізичних осіб є різницею між обсягом особистого доходу фізичних осіб та видатками на особисте споживання. Національна функція заощадження фізичними особами є зростаючою функцією, де аргументом є валовий внутрішній продукт. Отже, заощадження населення, що надалі стають інвестиціями, можливі під час досягнення економікою такого рівня ефективності, коли дохід перевищує споживання.

Однією з найважливіших характеристик ефективності економіки є продуктивність праці, що в Україні перебуває на дуже низькому рівні: протягом 2001-2009 рр. в Україні у порівнянні з США цей показник був менший у 7,3-9,7 рази, з Австрією – у 6,0-7,8 рази, Грецією – у 4,5-5,2 рази, з Польщею – у 2,9 рази, з Росією – у 2,2-2,36 рази [1, с. 415]. Отже, можливості накопичувати заощадження в Україні є значно меншими. Вважається, що Україна перебуває сьогодні у пастці середнього доходу, коли економічна система не здатна перебудуватися і перерозподілити ресурси від виробництва з низькою доданою вартістю до виробництва з високою доданою вартістю, ефективніше використовуючи свій «бюджет» [5].

Необхідною умовою спонукання людей до заощаджень також є безпека. В умовах політичної й економічної нестабільності в країні, за наявності значної інфляції звичайно зникають охочі відкладати свої заощадження в надії одержати дохід на ринку капіталів у майбутньому, відмовившись від споживання сьогодні. Отже, відбувається відтік інвестиційних ресурсів. Стабільність потрібна також іншим суб'єктам під час вкладання коштів, адже інвестиційні проекти звичайно розраховані на тривалу перспективу, і для отримання розрахованої віддачі необхідні стабільні умови функціонування без тих змін, які можуть знизити виручку чи підвищити витрати.

Власні інвестиційні ресурси підприємств дорівнюють сумі нерозподіленого прибутку та амортизаційних відрахувань, що є чистим грошовим потоком у поточному році. Крім власних ресурсів, підприємства для інвестування можуть використовувати ресурси, придбані на ринку капіталів. Нині можливості фінансування інвестиційної діяльності підприємств в Україні за рахунок власних засобів досить обмежені, оскільки 34,9 % підприємств у 2011 р. одержали збиток, рівень рентабельності операційної діяльності великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності знаходиться на рівні 5,9 %, за видами промислової діяльності – 4,7 % з тенденцією до зниження у 2012 р. (відповідні значення за січень-вересень 2012 р. становлять 4,5 % та 3,5 %), а малі підприємства працювали зі збитком [6].

При цьому в останні роки частка власних коштів підприємств та організацій в інвестиціях в основний капітал знаходиться на рівні не менше 54 %, а частка кредитів банків та інших позик, хоч і зростає, та все ж залишається низькою – 17,9 %. Така структура інвестування в основний капітал призвела до недостатності обсягів інвестування та погіршення стану основних засобів і є наслідком слабких можливостей підприємств розвиватися за рахунок власних засобів та невідповідності брати кредити через високі банківські ставки, що значно більші за рентабельність самих підприємств.

Обсяг власних інвестиційних ресурсів держави дорівнює обсягу державних заощаджень, які є різницею між обсягом державного доходу та загальними державними видатками. Крім власних коштів, уряд для інвестування може використовувати також ресурси, придбані на ринку капіталів. У цьому випадку обсяг капіталовкладень держави за рахунок придбаних ресурсів має визначатись на підставі порівняння соціально-економічної ефективності капіталовкладень на великих часових інтервалах та ринкової вартості позичкового капіталу.

Державний борг України з 31.12.2005 р. до 31.12.2010 р. зріс з 63145,4 млн грн до 323 475,2 млн грн, тобто більше ніж у 5 разів [1]. Натомість у структурі джерел фінансування інвестицій в основний капітал за цей період частка коштів державного та місцевих бюджетів коливається на рівні 9,7-10,1 % [6]. У 2009 р. на фінансування поточних видатків було використано близько 94 % коштів зведеного бюджету, в т. ч. на заробітну плату й поточні трансферти населенню – майже 60 %. У 2009 р. бюджетні інвестиції в Україні (1,2 % ВВП) відставали від середнього показника у постсоціалістичних країнах Європи в 3,7 разу. Їх зростання в 2011 р. до 1,5 % ВВП дещо зменшило відставання, але не змінило ситуацію принципово [7].

При цьому в деяких країнах існує вимога, що державні запозичення не можуть бути більшими за бюджет розвитку [7]. Зокрема, в Німеччині це правило включено навіть до Конституції; у Великобританії підходи щодо бюджетного законодавства входять до Кодексу фінансової стабільності, згідно з яким запозичення уряду можуть використовуватися лише для фінансування інвестицій, а чистий борг органів загальнодержавного управління має утримуватися на рівні щонайвище 40 % ВВП.

В умовах глобалізації та відкритості економіки важливе значення для розвитку набувають також інвестиції міжнародні. Реалізація міжнародних інвестицій передбачає взаємодію учасників, які належать різним державам (резидентів та нерезидентів по відношенню до конкретної країни) [8]. Вільні міжнародні капітали спрямовуються в першу чергу в ті галузі й регіони світу, де їхнє поєднання обіцяє найвищу віддачу. На думку В.С. Куриляка, Є.В. Савельєва, канали руху капіталу розширюватимуться у напрямках формування конкурентоспроможних наукового і людського ресурсів; розосередження виробництва інтернет- та інформаційних технологій наступних поколінь, розроблення джерел чистої води, привласнення ресурсів за кордоном (особливо сировинних та земельних); пошуку залежних партнерів у стратегічних регіонах [9]. Отже, під міжнародними інвестиціями звичайно розуміється вкладення вільних у цей момент коштів, що залишилися після задоволення необхідних потреб учасників інвестиційного процесу, в іноземні цінні папери або інші майнові цінності з метою одержання доходу в майбутньому.

Сучасний стан міжнародного руху капіталів характеризується суттєвою зміною пропорцій інвестування у країнах з різним рівнем розвитку економік (табл.). Питома вага залучених за 2000-2010 рр. розвинутими країнами прямих іноземних інвестицій (ПІІ) значно зменшується (з 76 % у 2000 р. до 65,3 % у 2010 р.), і хоча абсолютна величина залишається найбільшою у порівнянні з іншими країнами, все ж значення стають більш порівнянними. Так, якщо обсяги ПІІ в розвинутих країнах протягом 2000-2010 рр. зросли на 6,8 трлн дол, то у країнах, що розвиваються, – на 4,2 трлн дол.

Таблиця

Обсяги залучених ПІІ в 2000-2010 рр.

Країни	2000 р.		2010 р.	
	млн дол	%	млн дол	%
Світ	7 445 637	100	19 140 603	100
Країни, що розвиваються	1 731 604	23	5 951 203	31
Країни з перехідною економікою	60 841	1	687 832	3,6
Розвинуті країни	5 653 192	76	12 501 569	65,4

Кризові явища в США та у країнах ЄС значно скоротили їх інвестиційні можливості, що вплинуло на динаміку ринку міжнародного інвестування. У 2009 р. зменшення припливу ПІІ до країн Південно-Східної Європи та СНД становило 41 %; у 2010 р. зафіксовано зниження на 5 % до 68,2 млрд дол США. У 2011 р. спостерігалось відновлення світових потоків ПІІ: їх надходження до країн регіону зросло на 30,6 % порівняно з попереднім роком, проте вони переважно мотивуються чинниками зростання внутрішніх споживчих ринків і новими приватизаційними заходами [3].

Станом на 01.01.2012 р. загальний обсяг ПІІ, внесених в Україну (кумулятивно, починаючи з 1994 р.) становив 49,4 млрд дол США, що в розрахунку на одну особу становить 1084,3 дол США. Частка коштів іноземних інвесторів у 2011 р. становить лише 3,1 % від загального обсягу інвестицій в основний капітал з тенденцією до зменшення цього показника, починаючи з 2002 р. В Україні іноземні інвестиції на сьогодні не виконують роль рушія технологічного розвитку промисловості. У реальному секторі економіки їх отримують низькотехнологічні, енергоємні сфери виробництва, відсутня зацікавленість інвесторів у інноваційних підприємствах [3]. Найбільші потоки ПІІ на 01.10.2012 р. були спрямовані у фінансову діяльність (29,8 % загального обсягу надходжень); у промисловість (32,0 %), насамперед добувну, харчову та металургійну галузі, виробництво та розподілення електроенергії, газу та води; сферу операцій з нерухомим майном (16,2 %) [10].

Нестабільність світової економіки здорожує залучення зовнішніх ресурсів для забезпечення фінансової стійкості та розвитку економіки України, що посилює роль мобілізації внутрішніх ресурсів та їх нагромадження у секторах вітчизняної економіки. Відплив фінансових ресурсів підприємств поза межі національної економіки не дозволяє забезпечити реалізацію стратегії модернізації національної економіки та підвищення її капіталізації. Залучення до національної фінансової системи коштів, що формуються під час здійснення економічної діяльності в Україні, проте виводяться з неї, є потужним джерелом нарощування інвестиційного потенціалу країни. Доведено, що Україна входить до двадцятки країн-«лідерів» за обсягами прихованого відпливу капіталу, які за підсумками 2000-2009 років становили 92 млрд дол [11]. Зауважимо, що це значення приблизно у два рази більше, ніж загальний обсяг ПІІ в Україну.

Найбільший обсяг ПІІ станом на 01.10.2012 р. Україна отримала з Кіпру (28,6 %) та більше 90 % прямих інвестицій з України направлена саме на Кіпр, який вважається популярною територією для формування схем оптимізації оподаткування та виведення капіталів. Значній частці цих інвестиційних потоків не притаманні традиційні риси ПІІ, зокрема трансферу технологій та кращої практики ведення бізнесу в Україну. Такі потоки, навпаки, призводять до консервації існуючих форм ведення бізнесу та практик мінімізації оподаткування. Значна частка інвестицій з Кіпру є лише однією з ланок виведення активів, які фізично знаходяться в Україні, з-під контролю держави. В результаті використання підприємствами технік прихованого виведення капіталів створюються умови для диференціації рівня оподаткування, в результаті чого зменшується роль традиційних чинників конкурентоспроможності, які сприяють інноваційному розвитку галузей національної економіки. Поширеність схем прихованого виведення капіталів негативно позначається

на стійкості фінансової системи України. Кошти, які виводяться в інші економічні території, а потім повертаються у вигляді портфельних інвестицій або позик у національну економіку, стають ресурсом, який суб'єкти господарювання можуть легко вилучати із національної економіки, що є особливо небезпечним у періоди кризових явищ.

Негативним чинником, що суттєво обмежує динаміку інвестиційних процесів у країні, залишається несприятливий інвестиційний клімат. Хоча за підсумками рейтингу Світового банку "Ведення бізнесу – 2013" Україна змінила свою багаторічну динаміку і покращила позиції на 15 пунктів (до 137 місця із 185 країн), все ж залишаються надзвичайно низькі показники в такій сфері, як дозволи на будівництво (183-я позиція), бо задекларовані в цій сфері реформи не працюють: для проходження в цілому 20 дозвільних процедур потрібно більше року. Погіршилися також оцінки в категорії «захист прав інвесторів» (117-е місце порівняно з 111-м у 2012 р.) [12].

Чинники інвестиційної привабливості, на основі яких міжнародними рейтинговими агентствами формується рейтинг країни, відіграють важливу роль у залученні іноземного фінансового капіталу. Для його залучення у значних обсягах потрібно мати високий рейтинг. Крім того, чим нижчим є рейтинг країни, тим вища процентна ставка за користування іноземними ресурсами. Тобто проблема низького рейтингу породжує високу вартість обслуговування іноземних фінансових ресурсів, які надходять у обмежених обсягах, та не можуть значно поліпшити становище країни-реципієнта.

Щоб підвищити свій рейтинг, необхідно скоротити кількість процедур, зменшити вартість і час їх проходження. Україна посідає досить низькі місця через високу зарегульованість бізнесу. Представники Європейського банку реконструкції та розвитку вважають, що для створення більш сприятливого бізнес-клімату в нашій країні необхідні реформа судової системи, яка забезпечить справедливість процедур урегулювання господарських спорів, і деполітизація господарських судів. Також акцентували увагу на забезпеченні ефективної реалізації прийнятих в останні роки заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління і зменшення корупції.

За даними Рахункової палати, обсяги виявлених фактів неефективного використання коштів державного бюджету щороку не зменшуються, а зростають. Так, якщо у 2006 р. таких фактів було зафіксовано на суму 3,8 млрд грн, то у 2007 р. цей показник становив 5,6 млрд грн (збільшився на 32,2 %), у 2008 р. сягнув 7,8 млрд грн (зріс порівняно з 2007 р. на 28,3 %), а у 2009 р. становив 11,5 млрд грн (у 1,5 рази більше ніж у 2008 р.). У цілому у 2006-2009 рр. обсяги виявлених фактів неефективного використання коштів зросли у 3 рази. Ця негативна динаміка вказує на значні недоліки у функціонуванні бюджетної системи, її низькі ефективність та результативність [13]. Отже, дійсно, для покращення інвестиційної діяльності в Україні слід, насамперед, підвищити ефективність діяльності державного апарату.

Для покращення розвитку інвестиційної діяльності в Україні Державною цільовою економічною програмою на 2011–2015 роки [14] розглядаються два варіанти державної політики: пасивна та активна. Під час проведення пасивної політики держава застосовує методи переважно правового та економічного характеру для вільного переливання капіталу та праці з одних галузей в інші, обмежуючи безпосереднє адміністративне втручання в інвестиційні процеси в окремих галузях до мінімуму. Цей варіант сприяє розвитку інвестиційної діяльності у галузях, які мають високу дохідність і швидку окупність, зокрема у фінансовому секторі, торгівлі, під час проведення операцій з нерухомістю, але під час його застосування держава не визначає ефективних пріоритетів структурної трансформації економіки та не застосовує відповідних державних важелів для прискорення прогресивних структурних зрушень.

Активна державна політика, яка вважається оптимальним варіантом, передбачає проведення заходів із стимулювання розвитку інвестиційної діяльності з чітким обґрунтуванням цілей та визначенням комплексу заходів щодо розвитку системи державних інвестицій, підвищення ефективності та посилення прозорості функціонування механізмів державно-приватного партнерства та стимулювання залучення приватних інвестицій у реальний сектор економіки з урахуванням кращого світового досвіду в інвестиційній сфері. Така політика передбачає широке застосування державою всіх видів методів впливу, включаючи державні інвестиції.

Але, як зазначають фахівці МВФ, проведення активної бюджетної політики було б правильною реакцією урядів на кризові події в усіх без винятку країнах, однак у деяких з них бюджетна експансія загрожуватиме стабільності державних фінансів унаслідок порушення боргової стійкості. До проведення активної бюджетної політики не можуть вдаватися країни з високим рівнем державного й зовнішнього сукупного боргу, з великими ризиковими преміями у складі процентних ставок за зобов'язаннями, а також країни, які не мають стабільного доступу до зовнішнього фінансування [15].

Програмою передбачаються такі заходи, як зменшення кількості контролюючих органів та кількості реєстраційних і дозвільних процедур на 60 %. Кількість профінансованих інвестиційних проектів за 2011-2015 рр. має становити: на умовах співфінансування – 30; через механізм здешевлення кредитів – 30; через надання державних гарантій щодо виконання боргових зобов'язань – 50; на умовах пільгового кредитування – 50. До кінця 2015 року планується залучити близько 52,2 млрд грн інвестицій у реалізацію інвестиційних, інноваційних та інфраструктурних проектів та сприяти зростанню інвестицій в основний капітал і нематеріальні активи, притоку приватних, у тому числі прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіку України.

Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність», відбір проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів, для розроблення або реалізації яких надається державна підтримка, здійснюється на конкурсній основі на підставі даних Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій, а також експертних висновків за результатами проведення експертного оцінювання їх економічної ефективності. Але зауважимо, що в умовах підвищеного рівня корупції конкурси, тобто процедури вибору інвестиційних проектів, тягнуть за собою значну можливість корупційних дій. На цю думку також навіює невелика кількість самих проектів, що пропонується для державної підтримки. У вітчизняних умовах більш доцільне використання непрямих методів, що охоплюють усіх суб'єктів, які задовольняють задекларованим державою умовам.

Прикладом використання таких методів є Закон України від 06.09.2012 р. «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», який визначає основи державної політики в інвестиційній сфері протягом 2013-2032 рр. Законом передбачено державну підтримку інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях, зокрема, звільнення від сплати податку на прибуток до 2017 р. та звільнення від сплати ввізного мита. Передбачені Податковим і Митним кодексами України особливості оподаткування інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки застосовуватимуться до схвалених Кабінетом Міністрів України проектів. При цьому пріоритетними галузями економіки вважаються галузі, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній екологічно чистій продукції, високоякісних послугах, які реалізують державну політику щодо розвитку виробничого та експортного потенціалу, створення нових робочих місць. Зазначено, що перелік пріоритетних галузей економіки визначається Кабінетом

Міністрів України. Але на сьогодні критерії вибору проектів виписані в багатьох нормативних документах.

Так, Кабінет Міністрів України ще у 2011 р. задекларував своєю Постановою № 389 «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні» такі пріоритетні напрями: забезпечення розвитку енергетичної інфраструктури, зокрема газотранспортної системи, атомного та ракетно-космічного машинобудування, авіа- і суднобудування; видобування нафти, газу та вугілля; виробництво, перероблення та зберігання сільськогосподарської продукції; будівництво і реконструкція автомобільних доріг загальнодержавного значення (у межах міжнародних транспортних коридорів), міжнародних аеропортів та вокзалів, морських портів, інших об'єктів інфраструктури; реконструкція систем тепло- і водопостачання та водовідведення; будівництво житла; виробництво альтернативних джерел енергії, сільськогосподарської техніки, обладнання та комплектувальних виробів для неї, вантажно-підіймальної та дорожньої техніки, нафтогазопромислового, гірничошахтного і гірничорудного обладнання та бурового інструменту.

Також Указом Президента України від 08.09.2010 р. № 895/2010 визначені національні проекти відповідно до пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку, підтриманих Комітетом з економічних реформ: "Нова енергія" (проекти, що передбачають використання альтернативних джерел енергії або диверсифікацію постачання енергоносіїв в Україну); "Нова якість життя" (проекти, спрямовані на вирішення проблеми забезпечення громадян доступним житлом, створення умов для здобуття громадянами якісної освіти, поліпшення медичного обслуговування, забезпечення безпечно-го для життя і здоров'я довкілля); "Нова інфраструктура" (проекти, спрямовані на підвищення ефективності використання транзитного потенціалу України); "Олімпійська надія – 2022" (проекти, спрямовані на підтримку розвитку вищих досягнень у спорті).

Через створення пріоритетів держава може значно впливати на розвиток країни. Адже, крім обсягів інвестиційних ресурсів, треба звертати увагу на їх якісну направленість, оскільки ресурсна підтримка застарілих пропорцій лише консервує проблеми, а не сприяє їх вирішенню [16]. Так, сьогодні більш як 2/3 загального обсягу вітчизняної промислової продукції – це сировина, матеріали та енергетичні ресурси, понад 70 % яких ідуть на експорт. Українська промисловість продовжує втрачати відтворювальну функцію, перетворюючись у сировинний придаток розвинутих країн та місткий ринок для імпорту високотехнологічної продукції [17]. За дослідженнями Д.М. Серебрянського, Г.С. Мельничука, найбільшу частку мають обсяги реалізації продукції 3-го (промисловість будівельних матеріалів, чорна металургія, суднобудування, обробка металів, легка, деревообробна, целюлозно-паперова промисловості) і 4-го технологічних укладів. Обсяги реалізації продукції 5-го і 6-го укладів мають незначні частки (близько 3 % загального обсягу реалізації). Отже, в Україні сформовано структуру промисловості з переважанням низькотехнологічних, енергоємних та екологічно шкідливих підприємств [18].

З огляду на те, що існуюча структура економіки звичайно самопідтримується, оскільки динаміка зростання випуску, так само як і структура із схильністю до високих технологій, виступають потужними важелями інтенсифікації інноваційної діяльності в приватному секторі [19, с. 65], держава за допомогою визначення інвестиційних пріоритетів має виступати каталізатором змін у структурі економіки в напрямку підвищення її інноваційності та створення виробництв з високою доданою вартістю.

Висновки і пропозиції. Отже, залучення інвестицій в економіку України, що матимуть потенціал до трансформації її структури, вимагає здійснення системної політики держави щодо вдосконалення інвестиційного клімату в країні та має включати зусилля не лише виконавчої, але й інших гілок влади. У вітчизняних умовах бажано під час

стимулювання інвестиційної діяльності максимально виключати можливості корупційних дій через мінімізацію конкурсних процедур та більш широке використання непрямих методів державної підтримки, що охоплюють усіх суб'єктів, які задовольняють задекларованим державою умовам. Але під час їх використання необхідно орієнтувати економіку на якісний розвиток, який би забезпечив перерозподілення ресурсів від застарілих виробництв з низькою доданою вартістю до інноваційних виробництв з високою доданою вартістю.

Список використаних джерел

1. *Модернізація України* – наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2011. – 432 с.
2. *Модернізація України: пріоритети реформ* [Електронний ресурс] // Зеркало недели. – 2010. – 10 апреля № 14 – Режим доступу : http://zn.ua/SCIENCE/modernizatsiya_ukrayini_prioriteti_reform-59771.html.
3. *Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році* : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2012. – 256 с.
4. *Гейгер Т.* Без малого и среднего бизнеса не обойтись / Т. Гейгер // Бизнес. – 2011. – № 50 (985). – С. 12-14.
5. *Мякий М.* Україна в пастці середнього доходу / М. Мякий, П. Кухта // Дзеркало тижня. – 2013. – 12-18 січня № 1 – С. 1, 7.
6. *Державний комітет статистики України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
7. *Луніна І. О.* Ризики державних фінансів України та шляхи їх мінімізації / І. О. Луніна // Фінанси України. – 2012. – № 2. – С. 4-15.
8. *Губський Б. В.* Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / Б. В. Губський. – К. : Наукова думка, 1998. – 390 с.
9. *Куриляк В. Є.* Вплив глобалізації на економічний розвиток України / В. Є. Куриляк, Є. В. Савельєв // Економіка України. – 2012. – № 9. – С. 57-69.
10. *Інвестиційний клімат в Україні* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://me.kmu.gov.ua/file/link/193968/file/invest_klimat%2004_12_2012.doc.
11. *Шляхи протидії прихованому відпливу капіталу з України.* – К. : НІСД, 2012. – 31 с.
12. *Сколотяний Ю.* Doing Business-2013: щоб промінчик не згаснув / Ю. Сколотяний // Дзеркало тижня. – 2012. – 27 жовтня № 38 – С. 7.
13. *Радіонов Ю.* Причини і наслідки неефективного використання міжбюджетних трансфертів / Ю. Радіонов // Економіка України. – 2012. – № 3. – С. 59-69.
14. *Державна цільова економічна програма розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.afp.org.ua/ua/laws/strategiyi/derzhavnaczilova-ekonomichna-programa-rozvitku-investicijnoyi-diyalnosti-na-2011%E2%80%932015-roki.html>.
15. *Богдан Т. П.* Стабілізаційна бюджетно-податкова політика та особливості її застосування в Україні / Т. П. Богдан, І. В. Богдан // Фінанси України. – 2012. – № 7. – С. 3-16.
16. *Шедяков В.* Трансформації конкурентоспроможності системи господарювання під впливом змін у міжнародному поділі праці / В. Шедяков // Економіка України. – 2012. – № 7. – С. 26-35.
17. *Якубовський М. М.* Внутрішній ринок як дзеркало проблем української промисловості / М. М. Якубовський // Економіка України. – 2012. – № 8. – С. 4-15.
18. *Серебрянський Д. М.* До питання запровадження інвестиційної податкової знижки в Україні / Д. М. Серебрянський, Г. С. Мельничук // Фінанси України. – 2012. – № 3. – С. 45-59.
19. *Черевиков Є. Л.* Методичні підходи до оцінки ефективності державної фінансової підтримки інноваційної діяльності / Є. Л. Черевиков // Фінанси України. – 2012. – № 3. – С. 60-68.